Gerson de probacione spirituum

Probate spiritus si ex deo sunt. Iubet discipulus ille
quem diligebat Ihesus. neque enim nesciebat illam capitalem sui
versutiam. Angelus sathane transfigurare se in angelum lucis sic
ut fiat demonium meridianum. dum pro tenebris et erroribus quos
ad tempus celat primitus lucem veritatis claram se fingit
offerre. Patuit hoc apud sanctum Martinum visibiliter
patet apud alios plurimos invisibiliter. dum teste beato Bernardo sub specie magni
boni et ardui grande periculum operit suggerit et inducit. Probate spiritus si ex deo
sunt. Non omnibus datum est sed aliquibus per spiritum sanctum qui unus existens divisiones gratiarum
distribuit singulis prout vult ad edificationem corporis Christi quod est ecclesia cui nunquam
deficit in necessariis. Sicut igitur non omnium est prophetizare non omnium evangelizare
non omnium interpretari sermones sed aliquorum ex officio usque in finem seculi. Sic non
omnium est probare spiritus si ex deo sunt sed quibus datum est. Qualis est spiritualis quem unctio
docet de omnibus qui et de omnibus iudicat etiam meditans die et nocte. Quale donum
sanctus Martinus et Anthonius et plures alii leguntur habuisse. Probate spiritus si ex deo sunt.
Contingit multipliciter. Uno quidem modo per modum artis et doctrine generalis sicut per
eruditionem sacrarum scripturarum diligenti cura ac studio conquisitam. Sic nituntur
scripture magistris putamus nos fide habere continentes arte flos prophetas a deis
et ab illusionibus revelationes cognoscendis. Alius invenitur modus per inspirationem
intimam seu internam saporem sive per experimentalem dulcedinem quandam sive
per illustrationem a montibus eternis effugante tenebras omnis dubietatis. Hoc
autem est manna absconditum et nomen novum in calculo scriptum quod nemo novit nisi
qui accepit. Hoc Gregorius in dyalogo et hoc Augustinus in confessionibus de se ipso
et matre. Hoc Hugo de arra anime in pluribus aliis noverat. Probate spiritus si ex deo sunt.
Per regulam artis generalem et infallibilem pro particulari casu aut non potest aut
vix potest humanitus fieri. Sed requiritur donum spiritus quod apostolus nominavit discretionem
spirituum quo dono fit ut mens dum inspicit et de se sciat. Probate spiritus spiritus si
ex deo sunt. Sed etiam de aliis et in aliis noscit. Hic autem est modus tercius

alius de predictis probandi ſpiritus · quorum primus eſt doctrinalis Secundus
experimentalis Tercius officialis · ſcilicet officio yerarchico atque ſpirituali conceſſus
Itaque ſicud nemo nouit ſpiritus · niſi ſpiritus Ita nemo teſtatur infallibili certitudine
ea que per ſolam experimentalem noticiam uel ſentimentum interius et ſe ſui agnoſcuntur
in alterius oracione Quemadmodum ergo videre regulam generalem qua diſtinguet infallibiliter
viſionem ſompnialem · et illam que fit in vigilia nullus facile poſſet · propter
varias ſimilitudines inter utraſque viſiones · multociens inpoſito · Sicut nichilominus
homo vigilans ſe certitudinaliter et experimentaliter percipit videre : quamuis non ignoret
ſe habuiſſe viſiones valde vicinas et ſimiles ſiue vigilie adeoque ſompnium ſuum
narrare ſompniando quandoque videat · quamuis Seneca dicat eſſe vigilantis ſompnium
narrare · Scit ſimiliter homo ſpiritualis in vigilia vel lucis diuine poſitus vere ſe
diuina que videt vere ſentire odorare et ſapere · quare quia vigilat · Poteſt nichilominus
recogitare eſſe vel aliter que non numquam ponitur in quodam ſompnio naturali aut cogitationis
aut dyabolice illuſionis · qui dum ſit ſe habet et quodammodo dormit et diuina · putare
poteſt quod vigilet adeo ſiteque falli videtur · Hec beatus Gregorius aſſerens ſpiritum prophetie
non ſemper eſſe in poteſtate vel diſtinctam cognicionem prophete · Propterea hoc per Nathan
qui ad dauid cogitantem edificare domum dei rudit · Omne quod eſt in corde tuo
vade et fac quia dominus tecum eſt · Cuius contrarium ipſa nocte reuelauit ei deus
Probate ſpiritus ſi ex deo ſint · Ex primo modo quia magis eſt ad propoſitum videlicet
perſpicuam ſacram eruditas bonos in eadem · quia de peruerſe viuentibus · quale iudicium
niſi peruerſum et illuſtrum reportare ſperabimus Contingit multis et ſufficiet ad
preſentem ſpectat materiam et ad ſtatum communem viatoris · Cui ſuper re ne dum bini
et ebuino ſed plures ad diuerſis tractatus compoſitos in terminis · quos nunc manualiter
habere fas eſſet et diligenter inſpicere · dum in hoc ſacro concilio Conſtanciensi
queritur tractari de Canonizacione ſanctorum et examinacione doctrinarum ſuarum
Brigitta :- preſertim bine que Brigitta nominatur A ſwecia viſionibus · quas nedum ab angelis
ſed a xpo et maria et agnete et ceteris ſanctis familiaritate iugi ſicut ſponſa ad ſpon-
ſum loquitur · ſe aſſerit diuinitus ſuſcepiſſe · Eſt autem ut dicitur In approbacione vel

in reprobatione periculum. Approbare enim falsas aut illusorias quod indignius quid alienius abhorreat consilio. Reprobare vero nunc eas que multipharie multisque modis quamquam sunt per diversas nationes probare debet non parva exinde scandalorum in christiana religione et devotione populorum formidatio. Denique in ipso periculo et dissimulatione extra quas res in medium ponere esse distinximus prefestinavimus. Inveniendum vero medium aliquod vel expediens inter hec extrema laudabile quidam sit aut affectabile sit dum satis tamen minus exploratum probare spiritus per modum artis et doctrine sicud iam deinceps. Verumtamen dabitur intentio nemo perfecte potest per solam scripturam sacre eruditionis qui non etiam expertus sit in semetipso varietatem affectionum spiritualium pugnam tamquam ascendet nunc in celos nunc descendit in abyssos et vidit mirabilia dei in profundo. Nam qui navigat mare hoc mysticum diversarum affectionum quasi collidentium se fluctuum enarrat mirabilia eius. Inexpertus autem talium quid novit eorum. Hic autem est expertus medicus probationis spirituum. Ceterum puto differentiam inter homines quos loquimur unum theologum alterum contemplativum tale esse qualis est inter peritum in arte medicine et inter expertum seu practicum in eadem que duo posse convenire in eadem nullus dubitaverit. Sic sicut et fieri potest dono speciali ut idem sit in scripturis sacris eruditus qui in contemplationis exercitatione probatus est. Hunc vero talem habere vult materia presens sicut alias scripsisse me recolo dum de tractatu quodam spiritualium nuptiarum sermo fieret meminimus. Probare vero spiritus iste modo doctrinaliter dum quemadmodum in aliquibus personis quorum corda neque videre neque scrutari datur. Oportet ut ab operibus signum sumatur dicente christo a fructibus eorum cognoscetis eos. Fallit tamen unum signum vel pauca sine uno pluribus conglobatis unum contra enim tradit tullius contra boetius contra aristotiles et coniecturali causa faciendum. Sed quoniam infinita est quodammodo huius signorum consuetudo coarctemus ad pauciora et dicamus sub hoc metro. V. Tu quis quid quare cui qualiter unde requirere. Quare fieri dicitur cui pro consilio detegitur. Qualiter veniens et unde venire reperitur. Probatio spirituum dum queritur fieri considerare in primis personam suscipientis visiones sit sibi boni et discreti iudicii rationis naturalis quia leso cerebro turbatoque iudicio rationis si lesis fantasiis patiatur non magnopere

querendū eſt a quo ſpiritu veniant melancolice illuſorieq; viſiones
Patet i freneticis | in egrotis varijs qui vigilantes ſe talia vide͛ putant
audi͛e guſtare ⁊c̃ qualia ſompniātes patiūt· Habet p̄t͛ea quelibȝ paſſio
ꝓfundata ſui leſione · ſuā ebetate · ſui ut oienes loqūtur demoniū · Pȝ
in philocaptis in zelotipis et fraudis invidis et amaris Unde poeta
V Hi qui amāt ſibi ſompnia fingūt | Queat͛ ergo ſi pſona ſit novicia
q̄a novicius fervor cito fallit͛ ſi regēte caruerit · p̄ſertim i adoleſcentibus
et feminis q̄z eſt ardor nimis avidus · varius · effrenis | Ideoq; ſuſpectus
Rurſus plurimū refert attende͛ · qualis ſit et fuit pſona · qualit͛ erudita
quibꝰ aſſueta quibꝫ delicata · cū quibꝫ converſata · ſi dives vel egena
In p̄ma ſupbia vel ſecreta voluptate In altera fictione tenebimꝰ
Sup hec omnia conveniet conſervare ne lateat ocior ſpūlis ſupbia quā Beatꝰ
bernhardus vere noīat ſubtile malū · qm̄ et hec de humilitate ſua naſcit͛
de ſordibꝫ et cilicio · de ieiunijs et de virginitate | ... et de ſua morte | ſuoq;
cōtrario ſumit origine · Quid igit͛ erit tutū a ſupbia cū n͛ ipa vtiq; tuta
ſit ab ea · Eſt autē ſupbia qdam in intellc̄u · dum nō vult ſubici alicu͛
iudicio · ſȝ innitit͛ ꝓpo · Queda in voluntate · dū renuit obedi͛e · et hec
citius deprehendit͛ · ideoq; facilius corrigit͛ qm̄ p̄ma · Probacio ſpirituū
reſpicit nō dū pſonam q̄ viſiones patit͛ ſed viſionū qualitatem · ſi
vera ſint omia · etiam uſq; ad minimā ꝓpoſitione qm̄ in ſpū veritatis
falſitas nō eſt · In ſpū autē mendacij · mille ꝗq; ſūt varietates apte
nota — vt i vinea lateri falſitate decipiat demoniacos · et paulꝰ phitoniſſas
Si p̄t͛ea ſit i viſionibꝫ ſapia q̄ deſurſū eſt cū ſuis tytul quos Iacobus
enumerat · p̄mo igit͛ pudica e͛ · deinde pacifica · modeſta · ſuadibil' ꝯſenſionis
plena mīa · fructibꝫ bonis · et iudicās ſine ſimulacōe · Si rurſꝰ excedat
hec viſiones cōmunem itelligēdi modū · ut i ſcp̄tura ſac͛ poitū · nos i roē nāli
vel moāli collocatū · Cāa ſi nō videt͛ illud aſtbi fruſt͛ ricdoi q̄ i ſcp̄tura
ſua ſemel locutꝰ e dn̄s ſic Iob loq̄t nō repetit | ffinoſū q̄ppe eet ne dicam

vanu visiones . sup visiones i immensum multiplicatas debere recipere
tamquam ab ore dei prolatas Ac deinde certissima fide credendas . sicque demum
nostra fides . nostraque religio quam deus teste augustino voluit sub paucissimis
contineri articulis reddetur plus absque ulla comparacione quam lex veteris onero
sa . Hinc clare memorie magister . henricus de hassia corpus medam esset tot
hominum canonizacionum scripsit . Hinc alia racio sumitur . quoniam omisso diuinarum
scripturarum studio . magna pars xpistianorum ad has visiones videlicet placenciores quia
recenciores conuerteret oculos . et ut auertes prurientes sicud accidit nescitur Ca
uere senere verbum supernaturalia didicissent sicud oportet in omni reuelacione moises
et helias hoc est secundum venerabilem Richardum testimonia legis et prophetarum per
totum Alioquin suspecta est . et inde fit presumptio quoniam necessarii sunt theo
logi in canonizacionibus sanctorum et examinacione doctrinarum probacio spirituum requirit
ut persona visiones habeat cum huius veritatem . habeat se prudenter et cautissime
presertim in primis consideret arte quam monet hec persona secretum suum pandere
super quo fiet illa consideracio . Caue ergo quisquis es cis auditor aut consultor ut
non applaudas tali persone Non obinde laudes eam . non mireris quasi sanctam
dignamque reuelacionibus atque miraculis . Obsiste potius Increpa dure . sperne
eam nisi sit exaltatum est cor et elati sunt oculi . ut ambulet in magnis
et in mirabilibus super se . ut digna sibi videatur que non humano aliorum more
opetur . salutem suam procuret nam . scripturarum et sanctorum . cum dictamine racionis
naturalis . nisi consilium habere presumat . et putet nedum ab angelo sed adeo .
nedum semel in necessitatibus . sed pene iugiter velud in cottidianis colloquiis
Talem admone . sed non sublime sapere . sed sapere ad sobrietatem . Cum verissime
ait qui dixit . Superbia mentitur illud et ego dignus quo instar pharizei
latentem hereticamque ossibus superbiam . sicut non phisicus febrilique calore sensibus
attendit . Absconditur facilius quam se vilissimum peiorem dicit . sed vniuersaliter
simpliciter ita sentire existimis hoc diuine muneris non humani soliti extitit
enarrant exempla sanctorum patrum qui curiositate huius visionum vel miraculorum

perniciosissimam fallacissimamque refugerunt. A qua se beatus Augustinus
liberatum in suis confessionibus gloriatur in domino. Quam preterea dominus Bonaventura
abhorrendam nimis esse determinat. totoque conatu impellendam. nunc orationibus
nunc increpationibus seu flagellationibus propter mentis et corporis exemplo illius qui
ut specie temptationis careret superbie. consuluit et obtinuit adeo ut per tres
menses demoniaca vexaretur obsessione. ¶ Alter sanctorum patrum dum sibi demon
transfiguratus in christum diceret ego sum christus personaliter te visitans. quia dignus es
Confestim clausit oculos utrosque manibus vociferans nolo hic videre christum.
satis est supra in gloria videre. moxque disparuit. ¶ Alter sub aliis verbis similem
in huiusmodi illusione probavit humiliter. Vide inquit ad quem missus es. ego certe
talis non sum qui dignus sim hic videre christum. ¶ Alter quia nolebat intrare templum
dicens sibi satis esse quod oculis corporis aspexisset christum. colligaverunt cathenis
solvere ieiunium. carnibus vesci vinumque bibere compulerunt. sicque tumore compresso
sanatus est. Opponet forsitan aliquis ex apostolo iubente: Nolite inquit spiritum
extinguere. Si sit quod visio a spiritu sancto quam nichilominus repellitur. quid hoc est
nisi spiritui sancto resistere suamque nascentem gratiam suffocare. Sed profecto spiritus
sanctus qui datur humilibus nequaquam exhibilitate quam prudentium se subtrahet
Inibit potius et in beneplacito victor super excelsa autem hanc oculis suis
vile et absque ulla ruga fictionis humilem et simplicem. ¶ Vero dicam non
potest quantum hec curiositas vel cognoscendi futura et occulta vel miracula videndi
vel faciendi impellit et fefellit plurimos a beata religione frequenterque avertit
Hinc superstitiones ipsius que religionem infamant christianam dum fit ut olim
iudei sola signa querunt dum virginibus exhibet latrie cultum dum insuper
hominibus nondum canonizatis scriptisque quoque non attentis plusquam sanctis et
evangelio prestant. ¶ Probatis spiritumque considerat que fieri dicunt visiones ipsi
que sine. nedum premio nedum apto sermone et longinquo. Potest itaque finis
per nimiis appetere bonis et salubribus et devotis ad edificationem aliorum qui
tandem parabit in multiplex scandalum. dum vel non videbit ultra primo

vel alias fictū falsūq; dephendet̃ in psonis fuisse tam reputac̄ sctitatis
deuotiōis doctrin̄. hoc etas nr̄a de pdicatorib; dnoꝝ Jo. de barengis Hus
et Johis hus et similiū. Rursus cū aliq̄d fieri pt̃ p humanā industriā
sic hoc in vita sit in doctrinā. q̄re nūc est vel q̄re vel ex q̄ ptāte dīna relicta
allocuc̄oem. hoc nempe temptatori dei cuiꝫ honoratori appet simillimū.
Ceterū finis attendend⁹ e q̄re sit concursus taliū visionū alt̃ psone vtrū
ad ostensionē vel ad imitatc̄e. vtrū ad dādū vel recipiendū ꝯsiliū. vtrū
sit experto ut inexperto taliū. Rursus si videat̃ h̃ psona q̄re minimo ꝯsiliu ne
fallatur. videndū ē si parata se monstrat obedire ꝯsilio. alioquī iā de
cāūoe vix spes erit. cuiꝫ vt dt̃ Jo. climacus. Jam non eget demone temptatore
se. q2 factus ē sibi demon. At vō dicit aliq̄s h̃ idcirco psona nō cr̄dit alieno
iudicio. q̄a de suo cr̄a ē priuilegiū intima et secreta. ꝓfecto nō est
diuisionib; dīs ut timenti se reuelet vnū. et p altez similr̃ timente eū dicat
vnū ꝯtrariū. Itaq; si visio ex deo est. nō dissipabit̃ in humilitate se sub alieno
iudicio ꝑpendentis. sed vigorabit̃ ampliꝰ et vires. vel ecc̄a l' dimittere p cautela
q̄ in huiꝰ visionib; nedū suspensū teneat iudicium exemplo bti ambrosij
et luciani pr̄sbri. sed dicat̃ rueat cū pet. Exi a me dn̄e q̄a peccator sū. q̄a vilis
sū. q̄a visionib; tuis indign⁹ sū. q̄s h̃ neq; q̄ro neq; accepto. sed repello sic in
animo. nō in hoc seculo visio tua. sed merces mea dn̄e deus. Et sufficit. quid
ad me de visionib; tuis in hac vita. q̄ ad supiorꝫ meorū monitorib; mitt̃
portus observo que aliū missum. Et memor sp̄s humili tegat obscuro
loco. Altā pt̃ addi sup huiꝰ visionib; recipiendis cautela q̄le de sompnijs
l dixi vng dicens. Si mortuos aliq̄ bone in sui fieri videat̃ in sompnijs
vel ex psona defunctoꝝ vel aliunde. recipiat̃ ea nō q̄i sompnia peritꝫ abiecta
uel eis ex adūso velut auctoritatē ut dimissis adherendo. Recogitet a̅ porro tāq;
in meditac̄oes aliq̄. ad faciendū bona a̅ mala declinandi. in ȳ sompnioꝫ q̄lit̃
ꝓbāri spirituū ꝯsiderat q̄lit̃ et quis psona q visiones se hr̄e dicit conuersatur
aliter in secreto vel in publico. An in vita activa vel ꝯtemplativa. An in deuoc̄oe nimia

que notam affert in veſtimentis et ceteris aut ſi commune habet
conuerſacione aut comodum in hiis quibus conuenit hoc precipue conſiderare. Inno
est ſi ſit mulier que libenter cum ſuis confeſſoribus conuerſatur et inſtruccionibus ſi collocu
cionibus intendit continuis ſub obtentu nunc crebre confeſſionis nunc prolixe nar
racionis viſionum ſuarum nunc alterius cuiuslibet confabulacionis. Experti ſiquidem credite
nominatim beato Auguſtino ac domino Bonauentura vix est alia peſtis vel effica
cior ad nocendum vel inſanabilior que ſi nichil habet aliud detrimenti. nichil
temporis preciosi latiſſimam habet conſupcionem habunde dyabolo ſatis eſſet hoc aliud
ſtitit hoc inſanabilem videndi loquendique ut iterum de tactu ſilencium ſit
pruriginem Eueniatque illud de dydone apud poetam habet in fixi pectore
vultus verbaque placida dat membris cura quiete Cum tamen in pace ſit deus locus
nullus id certe mirabitur ſi tales ad fabulas auſi audiunt adveniat. Si preterea
mulieres hec curioſe agentes ſunt que les nō aplius. ſemper diſcentes et numquam ad
ſcienciam veritatis pervenientes. Vbi autem non eſt veritas. ſit vanitas et fal
ſitas ibi eſt. Probacio ſpirituum conſideat vnde ſpiritus vadat aut quo vadat
Itaque Beatus Bernardus teſtatur hoc ipſe magnum ſibi datum eſſe. qui tamen
expertum ſe pluries aſſerit humiliter ſpiritus ſui preſenciam ex intimo motu cordis ſue
mentis. mirabitur non fortaſſe aliquis quod pacto perſona ſtatus inferioris
dicat ſe ſequeretur aſſerere vnde ſpiritus veniat. preſertim cum dixit Xpiſtus
nicodemo vocem eius magis audis et neſcis vnde veniat. aut quo vadat
Quid porro quod in ſpiritibus diuiſis multa in ſpiracionibus in venit ſimilitudo
Eſt enim ſpiritus deus. ſpiritus angelus bonus. ſpiritus angelus malus. ſpiritus humanus
tam racionalis quam animalis. Poteſt autem ſimilis viſio ſpirari per quelibet hic ſpirituum
ſuo modo longeque diuerſo. ſed diuerſitatem faciliter percipi quedam ſimilitudo Non
ſunt apud inexpertos talium qui neque per ſe ipſos exacione ingenii neque per aliorum
tradicionem ſciunt talia diſtinguere. Certe nec mirandum. cum pauciſſimos inve
niam qui plene ſciant ſecernere cogitaciones et affecciones ſue racionalis anime
ut racionalis eſt ab illis que ſunt animales videlicet in ſenſu comuni vel organo

fantasie. Quem i[n]venies precor extimentibus deu[m] peccata[que] fugientib[us] qui semp[er] i[n] o[mn]ib[us] ad liquidu[m] prospiciat. du[m] temptacio[n]es vigerent. si sensus cor[poris] sit t[antu]m mo[do] i[n] ymaginac[i]o[n]e. vel consensus in rac[i]o[n]e. Ad[e]o no[n] facile est discerne[re] sensu[m] a[b] asensu. q[uan]to plus habet difficultatis p[ro]bac[i]o q[ua]dru-plicis p[ro]vocat[i]o[n]is sp[iritu]us. du[m] videlicet i[n]stinct[us] vnu[s] i[n]spirat[ur] vehemens tang[en]s me[n]tem. si sit ad[e]o vel ab angelo bono. vel a malo. vel a p[ro]p[ri]o sp[iritu] hu[m]ano Cui[us] rursus sensus porc[i]o duplex sup[er]ior et i[n]ferior ascripta est Cuius sentire disc[re]c[i]o[n]e[m] p[er]fecte dat illud verbu[m] dei q[uo]d p[er]tingit usq[ue] ad disc[re]c[i]o[n]em sp[iritu]s et a[n]i[m]e. qualem i[n] se disc[re]c[i]o[n]e[m] passa erat que exclamavit Magnificat a[n]i[m]a mea d[omi]n[u]m. Deh[in]c secernens sp[iritu]m ab a[n]i[m]a sub iunxit Et exultavit sp[iritu]s meus in deo salutari meo Hec interim sub compendio cursim notata sint. Q[uo]ceri[us] du[m] ad singularia descendendu[m] erit f[acilius] h[ac] ad oracione[m] sapienciores di[i]udica[n]t p[er]suasu habetes vivere homine cui[us] nome[n] sit i[n] libro vite Cui plures et i[n] plu[ri]bus p[er]sonis hui[us] dat[ur] sp[iritu]s est experiri et practicare om[n]ia que dicta sunt. Amen

Explicit liber de probac[i]o[n]e sp[irit]uum
Egregii magistri Joh[ann]is Jarson:

Incipiunt [pro]posiciones oblate p[er] i[n]formac[i]o[n]e c[on]t[ra] symoniacos i[n] c[on]cilio Co[n]sta[n]ciensi. Prima

Finis principaliter intentus recipiendi temporalia pro administracione spiritualium reddit hominem ip[s]o f[ac]to symoniacu[m] in consciencie foro. et ad deu[m]. et si hanc intenc[i]o[n]e[m] ap[er]tis ad extra monstrat indiciis censendus et i[n] ecclesiastico foro symoniacus vel de symonia vehe[me]nt[er] suspectus. Secunda [posicio]. Finis principal[ite]r intentus recipiendi t[em]p[or]alia p[ro] ministrac[i]o[n]e sp[irit]ualiu[m] tanq[uam] ibi sit vera adequac[i]o p[re]cii ad preciu[m] sicud est i[n] c[om]mutac[i]o[n]e t[em]p[or]aliu[m] ad invicem reddit ho[m]ie[m] ip[s]o f[ac]to symoniacu[m]. Tercia [pro]po[sicio]. Finis principalit[er] intentus ut p[r]ius. reddit hominem ip[s]o f[ac]to hereticu[m]. si fiat hoc ex de p[ra]vato intellect[us] iudicio q[uo]d tale aliq[ui]d possit de facto aut debeat de iure fieri et hoc pertinacia comitet[ur]. Quarta. Obligatus ministrare spiritualia sicud